תוכן עניינים

חלק א': עקרונות יסוד בדיני שטרות 1
שער א': תום-לב 1
פרק א': תחולת עיקרון תום-הלב על דיני שטרות 1
פרק ב': תום-לב בדיני השטרות - מבחן סובייקטיבי 3
שער ב': "תקנת השוק" השיטרית 5
פרק א': "תקנת השוק" השיטרית בעין הלכת טל-טרידינג 5
פרק ב': ההלכה הפסוקה 11
1. חיוב בתשלום שיקים שנמשכו על-ידי חברות שבניהולן 11
2. ערבות להלוואה על-ידי השכנים - נוטל ההלוואה עזב את הארץ 12
שער ג': סוגיות שונות בדיני שטרות 15
פרק א': מניעות וההשתק השיפוטי בדיני שטרות 15
פרק ב': טענת קיזוז 19
פרק ג': חובות הזהירות בדיני שטרות 21
פרק ד': האם ניתן להטיל חבות שיטרית גם על יסוד העתק ההמחאות 23
פרק ה': החתימה 29
חלק ב': פקודת השטרות (נוסח חדש) - הדין, דברי הסבר וההלכה הפסוקה 39
שער א': מבוא 39
פרק א': הגדרות - סעיף 1 לפקודה 39
פרק ב': הוראה כללית בפרשנות - סעיף 2 לחוק 41
שער ב': שטרי חליפין 43
פרק א': הצורה והפירוש - סעיפים 3 עד 20 לפקודה - הדין 43
פרק ב': הוראת תשלום - המחאת חבות או שטר על-פי הגדרתו בסעיף 3 לפקודה 49
פרק ג': הסמכות המקומית 51
פרק ד': מסמך לא שלם או חתימה על החלק 77
1. כללי 77
2. השלמת פרטים על-פי סעיף 19 לפקודה וטיב האחיזה 80
3. נטל ההוכחה לעובדות המצדיקות את "מימוש הביטחון" על-ידי אוחז בשטר הביטחון אינו מוטל עליו, אלא על חותם השטר להוכיח כי אוחז השטר אינו רשאי לתבוע על-פיו 80

4. לאור החזקות הקבועות בפקודה, הנטל הינו כמובן על המערערים להוכיח כי לא היתה למשיבה הרשות להשלים את השיק כפי שהושלם 81
5. "זמן סביר" - יש למנות את פרק הזמן ממועד זכאות האוחז לתמורה ולא ממועד מסירת השיק לידיו שהרי קודם לכן לא היה האוחז זכאי לפורעו 83
6. אין לתבוע סכום אחר מזה הנקוב בשטר - גם אם היה מוכח חוב בסכום אחר, דין התביעה להידחות, שכן סעיף 19 לפקודת השטרות אינו מאפשר לתבוע סכום אחר מזה שנרשם בשטר 84
7. "תוך זמן סביר" 85
פרק ה': שיק "למוטב בלבד" וסעיף 7א לפקודה 89
פרק ו': שטר לביטחון - סעיף 20 לפקודה 93
1. כללי 93
2. הפקדה של שיק לביטחון בחשבון הבנק - מסירה על-תנאי 104
3. סדר הטיעון בתביעה שיטרית 104
4. טענת "שיק לביטחון" בהליך של סדר דין מקוצר (בוטל ביום 01.01.21) 104
5. לאור החזקות הקבועות בפקודה, הנטל הינו כמובן על המערערים להוכיח כי לא היתה למשיבה הרשות להשלים את השיק כפי שהושלם 105
6. לא ניתן לקבוע בשלב הדיון בבקשת רשות להתגונן שטענת השיהוי היא בגדר "הגנת בדים" ויש להעניק בגינה רשות להגן 107
7. ככלל, צד קרוב לשטר, יהא רשאי להעלות כנגד התביעה השיטרית טענות הגנה חוזיות מובהקות על-פי עסקת היסוד 109
שער ג': כשרם ורשותם של הצדדים - סעיפים 21 עד 25 לפקודה 113
פרק א': הדין 113
פרק ב': אין חבות בלי חתימה, חתימה שזוייפה או שנחתמה שלא ברשות וחתימה בתוקף הרשאה 115
פרק ג': כשרם ורשותם של הצדדים 117
פרק ד': אין חבות בלי חתימה - סעיף 22 לפקודה 119
1. כללי 119
2. נטל ההוכחה 121
3. חיוב חשבונו של לקוח על יסוד שיק שזויף מקים ללקוח טענה בעילה שיטרית. עם-זאת, הקשר בין תאגיד בנקאי לבין לקוחו עשוי להצמיח עילות נוספות, אשר בגינן אפשר ונטל החיוב בשיק שזויף יוטל על צד זה או אחר 123
פרק ה': חתימה שזוייפה או שנחתמה שלא ברשות 125
1. כללי 125

2. חובת הפירוט.....134
3. ערבותו של ערב כאשר חתימתו של עושה השטר זוייפה - ערבות לשטר.....141
4. שלוש דרכים להוכחת אמיתות החתימה.....143
5. חוות-דעת גרפולוג.....149
6. רק לגבי חתימת היסב מזוייפת יכולה לחול טענה של מעין "תקנת השוק" בשטרות.....152
7. בנקאי סביר, אשר עורך השוואה בין החתימות שעל גבי השיקים לבין דוגמת החתימה השמורה בבנק, יכול וצריך היה להבחין בשוני שבין החתימות ומכאן להורות על סירובם.....152
8. נטל ההוכחה.....155
פרק ו': חתימה בתוקף הרשאה, החותם בתור מורשה או בבחינת נציג - סעיפים 24 ו- 25 לפקודה.....157
1. כללי.....157
2. חתימה בשם חברה או מטעמה.....163
3. הוכחת הרשאה - חשבון בנק משותף.....168
4. עילת תביעה - מהם ה"נושאים" שעל תובע למלא בבקשה לביצוע.....179
4.1 החובה לציין מדוע המבקש-נתבע, חב על-פי השטר.....179
4.2 החובה לציין את דבר ההרשאה.....179
4.3 הרחבת חזית.....179
4.4 אישור בדיעבד כמוהו כהרשאה מלכתחילה - חוק השליחות.....180
5. חתימה של עושה השטר - שטר חוב - סעיף 84 לפקודת לפקודת השטרות.....182
6. אחריותו האישית של מורשה חתימה לפירעון שטר מתגבשת, לפי סעיף 25 לפקודה, אך ורק כשהוא חותם על השטר בעצמו "חתימה עירומה", היינו ללא ציון שליחתו במפורש.....183
שער ד': תמורת השטר - סעיפים 26 עד 29 לפקודה.....185
פרק א': הדין.....185
פרק ב': תמורה בת ערך - סעיף 26 לפקודה.....187
1. כללי.....187
2. "אוחז תמורת ערך".....187
3. אוחז שיש לו עכבון.....198
3.1 שיק לביטחון.....198
3.2 נטל ההוכחה.....199
4. המשיבה לא עמדה בנטל להוכיח תשלום תמורה במסגרת עסקת הניכיון, ועל-כן אינה בגדר "אוחז כשורה" כהגדרתו בסעיף 28 לפקודה ואף אינה בגדר "אוחז תמורת ערך" לפי סעיף 26 לפקודה.....200

5. משלא ידע הבנק במועד קבלת השיקים לידיו ואף לא במועד המאוחר יותר בו ניכה אותם, על כישלון התמורה ביחסים שבין המערערת לחברה - היה אכן מקום לקבוע כי הבנק הוא אוחז כשורה בשיקים.....202
6. בנסיבות בהן נמסר שיק לבנק רק לשם ניכיון, קשה להלום מתן עדיפות נשיה לבנק מכוח הסכם ניהול החשבון, הקובע זכות עיכבון.....203
פרק ג': שטר טובה או מיטיב - סעיף 27 לפקודה.....207
1. כללי.....207
2. "גלגול שיקים"/החלפת שיקים.....215
3. אחת הסיבות שבעטיין ביקשו התובעים לקטלג את מתן הכספים כניכיון שיקים ולא כהלוואה, נעוצה ברצונם לטעון כי חוק הסדרת הלוואות חוץ בנקאיות אינו חל על המקרה דנן.....216
4. החלפת שיקים - משנדחתה הגרסה העובדתית שעמדה ביסוד תביעותיו של המערער, היה מקום לדחות את תביעותיו של המערער מהטעם הפשוט, שתביעות אלה - כפי שהמערער עצמו העמיד אותן - לא הוכחו על ידו.....217
פרק ד': אוחז כשורה - סעיף 28 לפקודה.....219
1. כללי.....219
2. "שלם ותקין".....221
3. "פגם בזכות הקנייין".....223
4. ביקורת על הלכת גויסקי.....223
5. הלכת טל טריידינג קורפ (ביטולה של הלכת גויסקי).....226
6. "בעד ערך".....271
7. כישלון תמורה.....272
8. היעדר תמורה.....273
9. שיק לביטחון.....274
10. אי-התאמה בין שם הנפרע לשם המסב.....274
11. אחיזה כשורה בלא חזקה פיזית בשטר.....278
12. דין שטר שנחתם בכפיה.....280
13. זכויותיו של אוחז - סעיף 37 לפקודת השטרות.....281
14. "תקנת השוק" השיטרית בעין הלכת טל-טרידינג.....284
15. שיקים של "גלגול" וערך בעדם.....284
16. אהרון נטל לידיו את השיק כשחסר בו פרט מהותי (שם הנפרע), ועל-כן לא נטל לידיו שטר שהיה שלם ותקין לפי מראהו.....293
פרק ה': חזקה על תמורה ותום-לב - סעיפים 29 ו- 91 לפקודה.....295
1. כללי.....295
2. כאשר ישנה מחלוקת בשאלה עובדתית הקשורה לשטר, כגון אם הנתבע על-פי השטר פרע אותו, על הנתבע להוכיח את גרסתו.....304

3. שיק משורטט (קרוס), בניגוד לטענת המערערת, אינו מגביל את סחירות השיק. משמעות השרטוט היא דרישה שהשיק יגבה באמצעות בנקאי, כקבוע בסעיף 79(ב) לפקודה, זאת ותו לא.....305
4. הדין הוא בדרך-כלל, כי רק מי שחתום על שטר הוא זה שחב בחבות על-פיו, אך כאשר מדובר ביחסי שליחות, ובפרט יחסי שליחות שבין בני זוג לצרכיהם המשותפים, הרי שחתימה של אחד מבני הזוג יוצרת מצג של שליחות והרשאה גם כלפי צד שלישי שלו ניתן השיק.....307
5. השיקים לא הוגבלו במילים "למוטב בלבד", אלא נוסחו בכיתוב "שלמו ל...". אי-לכך, הרי שעל בסיס הפסיקה המנחה האמורה, אין בכך כדי ליצור הגבלה על הסחירות.....308
6. כאשר ניתן שיק נגדי, ולא קיים תנאי אשר רק עם התקיימותו ניתן יהיה להיפרע על השיק, רואים בכך תמורה, ואם היא עדיין לא נכשלה בעת שהשיק הוסב אל הבנק, הרי חלה הלכת גויסקי.....309
7. המשיב קיבל את השטר לידיו, נקי מכל הגבלה ומגבלה ונתן לקבלן תמורה עבור השטר. מכך עולה, כי אין למערערת טענה כלשהי כנגד המשיב, האוחז כדין בשטר.....311
8. נדחתה בקשה לעיכוב ביצוע, בין היתר, בנימוק כי המבקשת לא עמדה בנטל להוכיח את טענות הגנתה ולכן לא היה צורך להמשיך ולבדוק האם הבנק אוחז כשורה.....312
9. חזקת התמורה בעד השטרות מניחה כי הוסכם על מתן תמורה בעד השטר וכי התמורה ניתנה בפועל ומקבל השטר קיים את חלקו בהסכם. משכך, היה על המתנגדים לביצוע השטר להרים את הנטל המוטל עליהם ולהוכיח טענותיהם נגד ביצוע השטרות.....313
10. בית-המשפט דחה ערעור על פסק-דין בו התקבלה תביעה לביצוע שטר חוב עליו חתמה המערערת.....314
11. משנדחתה טענתה ההגנה היחידה של המערערת נגד התביעה השיטרית, זוכה המשיב בתביעה השיטרית אף אם אין הוא אוחז כשורה.....316
12. משנקבע עובדתית כי הבעל הוא אוחז כשורה, וכי המשיבה לא היתה מעורבת במרמה כלפי המערער, הרי שבצדק החיל בית-המשפט את סעיף 28(ג) לפקודה, ועל-כן דין הערעור להידחות.....317
13. נוכח סכום התביעה, העובדה כי הסכום מולא על-ידי המשיבה בסמוך להגשת השטר לביצוע וכך מולא גם מועד הפרעון, ובשים-לב למחלוקת בשאלת קיום או אי-קיום התנאי לביצועו של שטר הבטחון, יש לקבל ההתנגדות לביצוע שטר.....320
14. במקרה בו מגלה תצהיר של נתבע בתביעה שיטרית הגנה לכאורה, זכאי הוא לקבל רשות להתגונן, ואין בית-המשפט נדרש לקבוע כבר בשלב זה של בירור בקשת הרשות להגן, את מעמדו של הבנק והאם הוא אוחז כשורה.....322

15. מקום בו נכשלה התמורה אחרי סיחור, אין רואים את השטר כנגוע בפגם, שרק אוחז כשורה מתגבר עליו, ודי בכך שניתן ערך בעדו 323
16. העובדה כי אין פגם בכך שהמחאה ללא שם הנפרע תואמת ההלוואה שניתנה ב"שוק האפור", שכן הדבר נעשה כדי לאפשר לכל מקבל המחאה למלא שמו כנפרע, יפה רק כל עוד לא נפל פגם בעסקת היסוד ולא קמה לנתבעת הגנה, למשל בשל כשלון תמורה 325
17. אם יהיה על נוטל השטר לחקור ולדרוש בנסיבות חיצוניות, שאינן נראות מתוך המסמך עצמו, כדי לעמוד על ערך השטר, שוב אין השטר מתאים לתשלום קל ומהיר והוא חסר ערך 326
18. המערערת אומנם אכן אוחזת בשיקים המקוריים, ולפיכך עומדת לה לכאורה חזקת התמורה הקבועה בסעיף 29 לפקודה, אולם בחזקה זו אין די, כאשר בפסיקה כבר נקבע כי לנאמן בתיק פש"ר זכות לדרוש ראיות נוספות להוכחת תביעת חוב המבוססת על שטר שהחייב צד לו 328
19. שטר שנערך על-ידי משפטן או עורך-דין שעל נסיבות חתימת הנתבע על שטר זה, העיד הנתבע בלבד כשלתובעת לא היתה גרסה סדורה וברורה מלבד הכחשת טענות הנתבע לעניין החתמתו על השטר ושאר המסמכים בכפיה ובאיומים 330
20. על המשיבה חלה החזקה המוקנית לה בדין בהתאם לסעיף 29(א) לפקודת השטרות ולפיה מכוח היותה צד שחתימתו מצויה על השטרות הרי שנעשתה צד בעד ערך 348
21. על-מנת להוכיח כי השטר הוצא מהמשיבה במרמה ורק אז חובת הראיה מוחלפת לפי סעיף 29(ב) לפקודת השטרות, על המשיבה היה להראות כי השיק הוצא ממנה ביום 31.07.16 במרמה 355
22. סעד זמני נגד הצגת שיקים 368
23. מסמך פיקטיבי שנערך למראית עין 374
24. טענת שיק לטובה 389
25. עיסקת ניכיון צקים 395

שער ה': סיחור השטר - סעיפים 30 עד 52 לפקודה 399

פרק א': הדין 399

פרק ב': הצגה לפירעון והצדק לאיחור בהצגה לפירעון ולאי-הצגה - סעיפים 44, 45 ו- 74 לפקודה 409

1. כללי 409
2. על מושך השיק להוכיח כי ניזוק - סעיף 74(1) לפקודת השטרות 412
3. רמת ההוכחה 414
4. "זמן סביר" 414
   4.1 "זמן סביר" - סעיף 44(ב)(2) לפקודת השטרות 414
   4.2 "זמן סביר" - סעיף 74(2) לפקודת השטרות 414

4.3 קשרי מסחר - "זמן סביר"..... 415
5. הצדק לאיחור בהצגה לפירעון ואי-הצגה..... 416
5.1 פטור מהצגה - שיכחה, בלבול..... 416
5.2 פטור מהצגה - ויתור בהתנהגות, מכללא..... 416
5.3 פטור מהצגה - חשבון מוגבל, ביטול הוראת פירעון והיעדר כיסוי מספיק..... 416
5.4 פטור מהצגה - הליכי פשיטת רגל..... 417
5.5 "העובדה שיש לאוחז יסוד להניח שהשטר יחולל כשיוצג, אינה פוטרת מן החובה להציגו"..... 417
5.6 ניסוחו של כתב התביעה..... 417
5.7 הימנעות מהצגת השיק וידיעה בדבר אי-פירעון השיק..... 418
5.8 העובדה שהמערער מחזיק באותן המחאות מבלי ליתן הסבר מפורט להחזקה זו, אינה יכולה לבסס תביעת חוב בהליך פשיטת הרגל, מה עוד שאותן המחאות לא הוצגו לפירעון..... 418

שער ו': חבותם של הצדדים - סעיפים 53 עד 59 לפקודה 421

פרק א': הדין 421

פרק ב': הודעת חילול, דין היעדר הודעה וחבותם של הצדדים 425

1. מבוא..... 425
2. הודעת חילול למושך, למסב, לערב ודין היעדר הודעה - סעיפים 47 ו-55 לפקודה..... 425
2.1 כללי..... 425
2.2 אימתי קמה עילת התביעה..... 428
2.3 בקשה לביצוע שטר והמועד להעלאת הטענה בדבר משלוח הודעת חילול מצד התובע ומצד הנתבע (המתגונן)..... 428
2.4 ויתור על מתן הודעת חילול..... 430
2.5 סניף בנק..... 431

פרק ג': חיוב מסב 433

1. כללי..... 433
2. היסב מכוח הרשאה..... 434
3. עסקת נכיון שיקים..... 435
4. מושך השטר לא כשיר..... 436
5. הודעת חילול לערב..... 436
6. כללים להודעת חילול - סעיף 48 לפקודה..... 436
6.1 כללי..... 436
6.2 שיהוי במתן הודעת חילול - זמן סביר..... 440
6.3 הודעת חילול לבן משפחה או על-ידי מורשה של האוחז..... 441
7. הצדק לאיחור, פטור ממתן הודעה - סעיף 49 לפקודה..... 442
7.1 כללי..... 442
7.2 "ניתנה הוראת ביטול"..... 443

7.3 חשבון "מוגבל" 444
7.4 "הוצג טרם זמנו" 445
7.5 "אין כיסוי מספיק" 445
7.6 "נא לפנות למושך" 446
7.7 "חשבון סגור" 446
8. נדחתה בקשת רשות ערעור על החלטת בית-המשפט לפיה מתן הרשות להתגונן הותנה בהפקדת מלוא סכום הקרן של השטר 446
9. ערבותו של המשיב היא ערבות אוואל לפי סעיף 57 לפקודת השטרות ולכן, לא היתה מניעה מלצרף את המשיב כחייב לתיקי ההוצאה לפועל - מבלי שהיה צורך להגיש כנגדו תביעה אזרחית רגילה 448
10. למרות שהתובעת לא פעלה בדרך המלך, נקבע כי לפי סעיף 58(ד) לפקודת השטרות יכול בית-משפט שלא לפסוק ריבית כולה או מקצתה, אם שורת הצדק מחייבת זאת ולכן בנסיבות העניין 449

שער ז': פקיעת השטר - סעיפים 60 עד 64 לפקודה 453

פרק א': הדין 453

פרק ב': ויתור מפורש - סעיף 62 לפקודה 455

פרק ג': שינוי השטר 459

1. כללי 459
2. שינוי במועד הפירעון 461
3. שינוי שם הנפרע 462
4. שינוי סכום השיק 462
5. "לפקודת", "שלמו ל" 462
6. אי-התאמה בין הסכום בספרות לבין הסכום במילים 463
7. ביטול הגבלת העבירות 464
8. תיקון "טעות סופר" - האם הוא בגדר שינוי מהותי? 467
9. תיקון בשטר תוך זמן סביר 471
10. שטר ביטחון - הסכם שכירות 473
11. הטבעת חותמת 473
12. מועד העלאת הטענה כי נעשה שינוי בשטר 474
13. שינוי המהווה השלמת שטר, שינוי שנעשה לפני מסירת השטר לנפרע ותיקון טעות אינם נחשבים שינוי מהותי בשטר 474
14. סעיף 64 לפקודת השטרות (נוסח חדש) קובע כי שינוי מהותי שנעשה בשטר בלא הסכמה החייב גורם לפקיעה השטר 476

שער ח': קיבול ופרעון משום כבוד - סעיפים 65 עד 68 לפקודה 483

פרק א': קיבול משום כבוד 483

פרק ב': חבותו של קבל משום כבוד 485

פרק ג': הצגה לפני הבל משום כבוד או הנדרש בשעת הדחק 487

פרק ד': פירעון משום כבוד 489
שער ט': מסמכים אבודים - סעיפים 69 עד 70 לפקודה 491
פרק א': זכותו של אוחז לקבל כפל של שטר אבוד 491
פרק ב': תובענה לפי שטר 493
שער י': שטר בסדרה - סעיף 71 לפקודה 495
פרק א': הדין 495
פרק ב': שטר בסדרה 497
שער י"א: ברירת הדין - סעיפים 72 ו- 72א לפקודה 499
פרק א': כללים לעניין ברירת הדין 499
פרק ב': דרכי העדה 501
שער י"ב: שיקים משוכים על בנקאי - סעיפים 73 עד 75 לפקודה 503
פרק א': הדין 503
פרק ב': שיק - מהו - סעיף 73 לפקודה 505
פרק ג': הצגת השטר - סעיף 74 לפקודה 515
שער י"ג: שיקים משורטטים - סעיפים 76 עד 83 לפקודה ... 517
פרק א': שרטוט בכללות ובשרטוט מיוחד - מה הם 517
פרק ב': שרטוט בידי המושך או לאחר הוצאה 519
פרק ג': השרטוט - חלק מהותי של השיק 521
פרק ד': חובותיו של בנקאי לגבי שיק משורטט 523
פרק ה': הגנה על בנקאי ועל מושך בשיק משורטט 525
פרק ו': פעלו של שרטוט "לא סחיר" על האוחז 527
פרק ז': הגנה על בנקאי גובה 529
פרק ח': הסעיפים 76 עד 82 יחולו על מימשך בנקאי 531
שער י"ד: שטרי חוב - סעיפים 84 עד 90 לפקודה 533
פרק א': הדין 533
פרק ב': צורתו של המסמך - סעיף 84 לפקודה 535
פרק ג': כתב ערבות ושטר ביטחון - סעיף 87 לפקודה 547
שער ט"ו: מילואים - סעיפים 91 עד 96 לפקודה 549
פרק א': הדין 549
פרק ב': התיישנותן של תובענות 551
1. כללי 551
2. אימתי יש להעלות את טענת ההתיישנות 557
3. ביעור תיק ההוצאה לפועל וטענת התיישנות ונטל ההוכחה הרובץ על התובע 558
4. תחילת ההתיישנות והתיישנות שלא מדעת - סעיפים 6 ו - 8 לחוק ההתיישנות 560
5. סיחור שיק 561

6. ויתור על תקופת ההתיישנות 562
7. אי-ידיעה של מועדים - מתן רשות להתגונן 563
8. מקום בו הצדדים קבעו כי החיוב יקויים "עם דרישה" 563
9. המועד להתחלת מירוץ ההתיישנות בשטר לביטחון 564
10. היחס בין סעיף 19 (מסמך לא שלם או חתימה על החלק) וסעיף 96 לפקודה 565
11. הודאת בעל דין וטענת התיישנות 566
12. המוסר לחברו המחאה ללא תאריך, כאשר מטבע הדברים מורשה המקבל למלא את התאריך בכל עת שיעלה הרצון מלפניו, הריהו כמוותר מיניה וביה על טענת ההתיישנות, וכאילו רשם את וויתורו בפירוש בגוף השטר, כאשר מסרו ללא תאריך 568
13. משבית-המשפט קבע כי תיק ההוצל"פ נפתח לאחר חלוף תקופת ההתיישנות, יש לבחון אם עלה בידי התובע להוכיח אחת מהעילות המשעות, מאריכות או מאתחלות את תקופת ההתיישנות לפי חוק ההתיישנות 568
14. קשה להלום מצב בו עילת התביעה בגין חוב הלוואה תתיישן בשנת 2012 ואילו התובעת 1, שאיננה צד להסכם משנת 2012 מכוחו ניתנה ההלוואה, האוחזת בשיק על החלק של הנתבע תחליט לאחר למעלה מ-7 שנים למלא תאריך פירעון מאוחר בשנים למועד הנטען שנקבע להשבת הכספים, ולטעון מטעם זה כי התביעה על-פי עסקת היסוד לא התיישנה 569
15. עילת התובענה של אוחז בשיק נולדת במועד בו הוא חולל 569
16. עיון בשטרות מעלה כי חלפו למעלה משבע שנים מן המועד בו נולדה לראשונה עילת התובענה 569
פרק ג': חתימה - סעיף 92 לפקודה 571
שער ט"ז: תמצית ההלכה הפסוקה 573
פרק א': האם לרואה חשבון עומדת זכות עכבון על מסמכי החברה החייבת ואם יש לחייבו להמציאם לנאמנת לצורך מילוי תפקידה 573
פרק ב': פקודת השטרות 575
1. כאשר על-פניו התיישנה התביעה לביצוע השיקים שהציג המערער, עבר אליו הנטל להוכיח עצירת מרוץ ההתיישנות מטעם כלשהו 575
2. האם המערערת אוחזת בהמחאות תמורת ערך? 576
3. לא ניתן לראות בשטר החוב כשטר המקים חבות לנוביה 576
4. האם הבקשה לעיקולים הוגשה שלא כדין או ללא הצדקה; האם השיקים צריכים להיפרע אם לאו? 577
5. נטל ההוכחה רובץ על הטוען נגד השטר, המערער, אשר נדרש להוכיח כי לא התקיימו התנאים לפירעונו 578

6. על המערער כמושך השטר לעמוד בנטל להוכחת קיומו של כישלון תמורה במסגרת עסקת היסוד ולהוכיח כי הוא לא מחויב לפרוע את התמורה למשיבה כאוחזת בשיק.....579
7. משעה שנקבע שמדובר בתביעה חוזית אין רלוונטיות למועד פירעון השיקים אלא למועד המוסכם לפירעון ההלוואה - וזה לא הוכח ולכן התביעה התיישנה 580
8. סעיף 73 לפקודת השטרות מחייב את הבנק שלא לכבד שיק שהוגש לפירעון בטרם המועד הנקוב עליו ; כי אמנם אין כל מקור חוקי המחייב את הבנק להימנע מלכבד שיק כאמור באמצעות הטמעת מערכת ממוכנת דווקא, אך על הבנק למצוא את הדרך המתאימה עבורו שתבטיח כי כך יעשה 581
9. האוחז בשטר רשאי לפנות במישרין אל לשכת ההוצאה לפועל בבקשה לביצוע שטר. החייב רשאי להתנגד לביצועו של השטר בדרך בה מבקשים רשות להתגונן מפני תובענה בסדר דין מקוצר. בשלב הרשות להתגונן אין בית-המשפט קובע ממצאים או את אמינות העדים וכל שעל המבקש להוכיח היא הגנה לכאורה או הגנה אפשרית בפני התביעה.....582
10. האם אמנם כטענת המבקש, התביעה השטרית לפירעון השטר, התיישנה או לכל הפחות, חל שיהוי בהגשתה? 583
11. שאלת הזמן הסביר, לפי האמור בסעיף 19(ב) לפקודת השטרות 584
12. השטר נמסר במסירה כשרה.....584
13. מאחר שהמערער הוא שרשם שם נפרע "בדוי", אין לו להלין אלא על עצמו.....585
14. האם הנתבעים הוכיחו כי השטרות לא מולאו בדיוק לפי ההרשאה?.....586
15. הימנעות הבנקים מלבדוק את תאריך הפירעון שנרשם על-גבי שיקים שהוצגו להם לפירעון, כל אחד בהתאם לרף מזערי שנקבע על-ידו 587
16. האם זכאים הנתבעים לשיפוי מהערבה?.....588
17. שיק שנגנב או שהחתימה על גביו זוייפה 588
18. המדובר בתובענה שטרית שהמשיב בהיותו מחזיק בשטר נהנה מחזקות של פקודת השטרות, ומשכך נטל הבאת הראיות בדבר כשלון תמורה או הסכמות כאלו ואחרות אליהן טען המבקש בכתב התנגדותו מוטל עליו 589

19. המחאות חתומות בידי הנתבע (שלא הכחיש חתימתו). אמנם ההמחאות לא מולאו במלואן על-ידי הנתבע והושלמו בהמשך על-ידי התובע, ואולם בהתאם לחזקה הקבועה בסעיף 29(א) לפקודת השטרות, "כל צד שחתימתו מצויה על השטר, חזקה לכאורה שנעשה צד לו בעד ערך" 590
20. בהתנגדותו לביצוע השטר טען הנתבע כי שטר החוב נחתם על-ידו ללא מתן הסברים נאותים מצד התובעת ביחס להסכם לגביו נחתם ומבלי שהבין כי חתם עליו 590
21. האם עומדת לתובע החזקה הקבועה בסעיף 29(ב) לפקודת השטרות, לפיה הוא אוחז כשורה? 591
22. היעדר אחיזה כשורה 592
23. טענת כישלון התמורה נטענה בעלמא 592
24. הנטל להוכחת אמיתות חתימת הנתבע על השטר, מוטל על התובע כחלק מהיסודות השטריים שבסיס תביעתו 593
25. קיומה של עסקת ניכיון 594
26. אוחז הנוטל לידיו מסמך שאינו שלם, משמע, מסמך שחסר בו פרט חיוני כאמור בסעיף 3(א) של פקודת השטרות, אינו נוטל לידיו שטר העונה על הגדרת סעיף 3(א) של הפקודה, ולכן אינו בגדר אוחז כשורה 595
27. המבקשת איננה מעלה כל טענה מהותית כלפי המשיבה שיש בה כדי לפגוע ולו ברמה הלכאורית בחזקות מהן היא נהנית על-פי פקודת השטרות 596
28. היותה של המשיבה "אוחזת כשורה", כנטען על-ידה, אינה יכולה לבוא על פתרונה במסגרת הדיון בבקשה זו 597
29. הפקדת ההמחאה, שנמסרה כבטחון לביצוע ההסכם, נעשתה כדין. והביטול שלה נעשה שלא כדין 597
30. סוג האחיזה 598
31. ערבות אישית לשיקים חייבת להיעשות בכתב דווקא על-פי סעיף 57 לפקודת השטרות, ואין די בהקלטה כדי לספק את דרישת הכתב ... 599
32. טענת המערערת שלפיה הינה במעמד של "אוחזת כשורה" בשיקים שמשכה החייבת, ולכן לא היה בסיס לדחיית תביעת החוב 599
33. האם התובעת הצליחה להרים את אותו נטל ראיה שהועבר אליה? 600
34. נטל ההוכחה מוטל על הנתבע שמתנגד לביצוע השטר ועליו להוכיח שאינו חייב על-פיו 601
35. התובעת קיבלה את השיק מס' 93 שזמן לפני שעבר זמנו 602
36. מועד סיום ההסכם אינו מלמד דבר על מועד יצירת חוב כלפי התובעת כאשר מועד זה הוא המועד בו נוצרת עילת התביעה על-פי השטר 603

37. האם חלפה תקופת ההתיישנות על זכות התביעה של התובע מכוח השיקים? 604
38. האם המשיבה אינה אוחזת כשורה ומאחר שא.א גרופ זייפה את חתימת ההיסב לטובתה ו/או עקב כישלון תמורה בין המשיבה ליהב-מיטב? 604
39. התובע הוכיח שהשיקים נמסרו לידיו בתמורה ובתום לב ועמד בנטל להוכיח שהוא אוחז כשורה מבלי שעלה בידי הנתבעת להוכיח אחרת 605
40. כיוון שהמבקש הוא אחד המוטבים בשיקים, הרי שעל פניו לא הייתה מניעה שהמבקש יפקיד את השיקים בבנק בו מתנהל חשבונו או יבצע נכיון שם, ולכאורה לא הייתה שום חובה כי יפנה לבצע את הנכיון באמצעות המשיבה דווקא 606
41. משמדובר בצדדים קרובים לשטר רשאי הנתבע להעלות כל טענת הגנה חוזית הנסמכת על עסקת היסוד והאוחז בשטר (התובעת) אינו רשאי לקבל יותר ממה שמגיע לו על-פי עסקת היסוד 606
42. הכרח לקבוע כי חזקת התמורה הקבועה בסעיף 29(א) לא נסתרה על-ידי הנתבע 607
43. הוכח שהתובעת הינה במעמד של אוחזת כשורה 608
44. במקרה שבו נמסרה המחאה על תנאי, המחזיק בה אינו אוחז ההמחאה אלא לאחר שהתמלא התנאי. רק לאחר מילוי התנאי תהיה לו הזכות לתבוע על-פי ההמחאה בשם עצמו כאוחז מכוח סעיף 37(1) לפקודת השטרות 609
45. האם נוכח העובדה כי שטר החוב היה טעון השלמה, הוא איננו עונה על הגדרת "שטר" בפקודת השטרות 610
46. הועלתה הטענה כי הבנקים מפרים את הוראת סעיף 73(ב) לפקודת השטרות, המחייב אותם לבדוק את התאריך הנקוב על גבי כל שיק המוגש להם לפירעון, ועושים כך רק לגבי שיקים שסכומם עולה על רף כספי מסויים 611
47. מדובר בבקשה למנוע מהמשיבה נקיטה בהליכים משפטיים, תוך פגיעה בחזקות הקיימות למשיבה כאוחזת השטר ובזכותה לפעול לגבייתו בהתאם לפקודת השטרות וסעיף 81א לחוק הוצאה לפועל לפיו שיק ניתן לביצוע כמו פסק-דין וכמוהו כפסק-דין מותנה 612
48. תיקון פרט מהותי לעניין סעיף 64(א) לפקודת השטרות 613
49. האם לא התקיימו התנאים ההופכים את המשיב לאוחז כשורה בהמחאות 613
50. זיוף חתימה על-גבי שטר החוב שהוגש לביצוע 614
51. היות כלל האחיזה כשורה ככזה הנועד לבסס את "תקנת השוק השטרית" 614

52. השיק הוסב כדין למשיב, ומתקיימת החזקה שבסעיף 29(ב) לפקודת השטרות לפיה הוא אוחז כשורה בשיק 615
53. אין כל יסוד לטענת המערער כי לנוכח תיקון סעיף 81א(ג) בחוק ההוצאה לפועל, כלל לא נדרשת קבלת רשות להתגונן מפני בקשה לביצוע שטר 616
54. משמדובר בתביעה שטרית, והואיל והמשיבה אינה נפרעת או נסבה, והשיקים לא הוסבו על החלק ולכן אינם למוכ״ז, המשיבה אינה זכאית על-פיהם 618
55. האם התאריך נרשם בשיק לאחר חלוף המועד הסביר 618
56. בית-המשפט קמא טעה בקביעתו כי קיים חוב כספי של המערער כלפי המשיב, תוך הסתמכות לכאורה על החזקה הקבועה בסעיף 29ב׳ לפקודת השטרות, אך תוך התעלמות מהסיפא של אותו הסעיף 619
57. טענתו המרכזית של המערער היא, כי השיק נמסר על ידו למשיב מתוך הסכמה כי הוא לא יפקיד אותו לפירעון, אלא רק יציג אותו בפני צדדים שלישיים. בית-משפט קמא סיווג טענה זו כטענה למתן ״שיקים טובה״ ולכישלון תמורה מלא 620
58. לגבי ההמחאות שלא נפרעו, ואשר לא נטען כי נדרשה השבתן, הרימה המערערת את נטל ההוכחה כי היא זכאית לפירעונן 621
59. עלה בידי המשיב להוכיח פגם במסירה לפי סעיף 20 לפקודת השטרות (נוסח חדש) 621
60. לאוחז שטר קיימת זכות על-פי השטר ולו מכוח האחיזה בלבד, מבלי צורך להוכיח תנאים נוספים. יחד-עם-זאת זכותו של האוחז כפופה לטענות ההגנה של הנתבע ובמצב כזה חל היפוך בנטל ההוכחה וחובת הראיה חלה עליו 622
61. טענת ההגנה היחידה של המבקשת נגד השטר הינה הגנת בדים 623
62. משלא הוכחה אחיזה כשורה, ממילא לא תוכל התובעת להתגבר על טענת כישלון תמורה שהעלה (והוכיח) הנתבע 624
63. המחלוקת בין הצדדים היא בשאלה אם ניתנה לנתבעות תמורה בעד השיקים, נטל הראיה על הנתבעות הטוענות כי לא ניתנה תמורה ... 624
64. בתביעה שטרית, בה טען הנתבע כי השטר מושא התביעה מזוייף, או שזוייפה חתימתו עליו, עובר הנטל אל התובעת, להפריך את טענת הזיוף שנטענה 625
65. טענה לכשלון תמורה 626
66. העילה השטרית - אי-פירעון השיקים 626
67. הטענה כישלון תמורה בעסקת היסוד 627
68. האם קביעת כב׳ רשם ההוצל״פ כי ההמחאות שנמסרו על-ידי המשיבה הינן סחירות, בדין יסודה, אם לאו 627

69. המחלוקת ביחס לשיקים מושא התביעה היא כיצד הגיעו לידי התובע והאם הנתבע הוא שחתום עליהם, וגם בסוגיות אלו לא עלה בידי התובע להרים את הנטל המוטל עליו 628
70. דוגמאות פסיקה נוספות 629

חלק ג': הליכים במסגרת ההוצאה לפועל - התנגדות לביצוע שטר 631
שער א': כללי 631
פרק א': מבוא 631
פרק ב': המצאת אזהרה 633
שער ב': ההתנגדות לביצוע שטר וסמכות מקומית וענייינית 641
פרק א': התנגדות לביצוע שטר 641
פרק ב': הוראות לעניין שכר-טרחה בתביעה על סכום קצוב ובתובענה לתשלום שטר 647
פרק ג': הפרשי הצמדה וריבית בהוצאה לפועל על שטר ועל תביעה על סכום קצוב 649
פרק ד': הסמכות המקומית והעניינית לדון בהתנגדות לביצוע שטר והדיון בה 651
1. הסמכות המקומית 651
2. הסמכות העניינית 661
3. הארכת מועד להגשת התנגדות - תקנה 109 לתקנות ההוצאה לפועל 662
4. החובה לצרף את העתק הבקשה לביצוע והשיקים להתנגדות 670
5. עיכוב ביצוע 671
6. הסכמות המקומית לדיון בהתנגדות לביצוע שטר 671
7. כאשר מדובר בהמחאה, רואים את המקום שנועד לביצועה כמקום עסקו או מקום מגוריו של הנמשך, קרי הבנק שמהחשבון שהתנהל בו הוצאה ההמחאה 675
שער ג': הדיון בהתנגדות לביצוע שטר - עקרונות יסוד 677
פרק א': כללי 677
פרק ב': רשות להתגונן יכולה להיות מותנית - תקנה 20 לתקסד"א 681
פרק ג': תיקון כתבי טענות 683
1. הדין 683
1.1 תקנות 46 עד 48 לתקנות החדשות (תשע"ט) 683
1.2 הדין הישן (תקסד"א תשמ"ד) 683

1.3 השינויים בתקנות החדשות (תשע"ט) למול התקנות הישנות (תשמ"ד) 684
2. תיקון כתב התביעה 684
3. תיקון בקשת רשות להתגונן - ההתנגדות 685
4. השפעת התנהגות התובע על קבלת רשות להתגונן 685
פרק ד': השפעת הטענות של "היעדר תמורה" "וכישלון תמורה" על קבלת רשות להתגונן 687
1. כללי 687
2. "כישלון תמורה מלא", "כישלון תמורה חלקי", "כישלון תמורה חלקי קצוב", "כישלון תמורה בלתי-קצוב" 688
3. השפעת הטענה של "אי-אחיזה כשורה" על קבלת רשות להתגונן 694
פרק ה': טענות הגנה בבקשת רשות להתגונן 695
1. טענת הנתבע כי אינו בעל החשבון ממנו נמשך השיק 695
2. "שטר טובה" 695
3. סמכותו של בית-המשפט להעלות, מיוזמתו, את שאלת כשרות ההליך להתברר בסדר דין מקוצר 695
4. מעשה בית-דין 696
4.1 "השתק פלוגתא" 696
4.2 דוקטרינת המניעות ו"השתק פלוגתא" 700